

Plemeno belgické modrobílé a jeho využití v užitkovém křížení

V celé škále masných plemen, které se v současné době u nás uplatňují, hraje svou úlohu také plemeno belgické modrobílé. V čistokrevné formě je zde chováno pouze jediné stádo (údaj z uzávěrky KU masných plemen skotu 1995) na účelovém hospodářství VÚŽV Uhřetěves, popularitu si však získává v užitkovém křížení.

Charakteristika a vlastnosti plemene

Plemeno, jak už napovídá jeho název, má původ v Belgii, kde nyní tvoří zhruba 45 % (1 500 000) celkového počtu kusů skotu a je tak v této zemi ze všech

Proč získává plemeno belgické modrobílé oblibu u chovatelů ?

- Dobré růstové schopnosti
- Vysoká konverze krmiva
- Výrazné osvalení
- Vysoký podíl cenných masných partií
- Nízký podíl ukládaného tuku
- Větší plocha MLD u kříženců s BM
- Všechny uvedené vlastnosti

Vlastnosti kříženců

Čím náročnější je chov v čistokrevné podobě, tím vyšší oblibu si belgické modrobílé získává při užitkovém křížení s matkami dojných plemen, kdy je křížencům předávána značná část jeho dobrých vlastností, tj.

- dobré růstové schopnosti a vysoká konverze krmiva
- výrazné osvalení s vysokým podílem vysoce ceněných masných partií
- nízký podíl ukládaného tuku, což je zvláště důležité při současném trendu snižování podílu živočišných tuků v lidské výživě.

Za předpokladu, že jsou ke křížení používány jako matky krávy s dostatečně velkým rámcem, snižuje se nebezpečí obtížných porodů na úroveň, která je běžná třeba při chovu domácího českého strakatého skotu.

Dokladem vzrůstající obliby plemene belgické modrobílé je i jeho zvyšující se uplatnění v Severní Americe, kde se využívá jak při křížení na plemence dojných plemen, tak i ve stádech, kde jsou v mateřské pozici používány krávy plemen hereford a aberdeen angus.

Příčinou rostoucí popularity mohou být i výsledky experimentu, který byl uskutečněn ve výzkumném ústavu Clay Center v Nebrasce (USA). Byla v něm porovnáována masná užitkovost kříženců

plemen nejrozšířenější. Z původního místního skotu s kombinovanou užitkovostí bylo od počátku 60.let tohoto století postupně vyšlechtěno do dnešní podoby extrémně zmasilého masného plemene. Hlavní zásluha o toto šlechtění bývá připisována profesoru Hansetovi, který působil na inseminací stanici v provincii Liege. Čistokrevné plemeno belgické modrobílé, tak jak ho známe nyní, je velkého tělesného rámce, s jemnou kůží a srstí zbarvenou bíle, modro nebo vzácněji černostrakatě. Nejvýznamnější vlastností je extrémní osvalení na poměrně lehké, ale pevné kostře, které mezi ostatními masnými plemeny nemá konkurenci. Výjimkou není dosažení jatečné výtěžnosti 70 i více % bez předchozího vyláčení. Další typickou vlastností je také snadná manipulace se zvířaty. Nevýhodou plemene je dobře známý problém s komplikovanými porody, kdy velké procento telat je vybavováno pomocí císařského řezu. Tato vlastnost je pravděpodobně příčinou omezení jeho dosavadního rozšíření v čistokrevné podobě. I proto je nyní v plemenářské práci belgických chovatelů kladen důraz na snížení obtížnosti porodů a na trhu se objevují býci prověřeni na relativně snadnější porody.

belgické modrobílé a kříženců hereford a aberdeen angus. Ukazatele kvality masa, v tomto případě křehkost a chuťové vlastnosti, byly u obou skupin na stejné úrovni. Kříženci s BM však měli o 53 % méně podkožního tuku, o 16 % méně vnitrosvalového tuku, zato však o 14 % větší plochu MLD, o téměř 3 % vyšší jatečnou výtěžnost a o 8 % více masa celkem v jatečně opracovaném těle. Kříženci s BM navíc dosáhli lepšího výsledku v konverzi krmiva, tedy ve schopnosti většího přírůstku při menší spotřebě krmiva.

Abychom získali informace o masné užitkovosti produktů křížení s plemenem belgické modrobílé v našich podmínkách, byl na účelovém hospodářství VÚŽV Uhřetěves proveden experiment, ve kterém byla porovnáována výkrmnost a složení jatečného těla býků kříženců po otčích plemen belgické modrobílé (BM) a charolais (CH) a čistokrevnými býky českého strakatého skotu (C) jako kontrolní skupinou.

Výsledky rozborů masa

Nejdůležitější ukazatele výkrmnosti, jatečného a technologického rozboru jsou uvedeny v tabulce 1. Průměrná pořázková hmotnost se mezi skupinami příliš nelišila, hmotnost přepočtená (hmotnost jatečně opracovaného těla x 1,8) však hmotnost porážkovou ve všech případech přesáhla, nejvíce o 58 kg u skupiny BM. Denní přírůstky živé hmotnosti byly nejvyšší u kontrolní skupiny, rozdílly však nebyly statisticky

tu a někdy málo doceněnou charakteristiku považujeme také porovnání množství a podílu masa I.jakosti (kýta, plec, roštěná, svičková) a masa II.jakosti (zbytek). Právě tento ukazatel vyzněl výrazně a statisticky vysoce významně ve prospěch skupiny BM.

Při zpeněžování na jatkách byla jatečná těla klasifikována podle ČSN 46 6120 Jatečný skot. V tabulce 2 jsou uvedeny průměrné dosažené ceny za 1 kg jatečně opracovaného těla u jednotlivých skupin a přepočtená na cenu za 1 kg živé hmotnosti. V procentech je potom vyjádřeno zvýšení realizovaných cen u kříženců v porovnání s kontrolní skupinou. Pro lepší názornost je možno použít příklad, kdy jsou na jatkách zpeněžováni 3 býci (po 1 z každé skupiny) ve shodné porážkové hmotnosti 580 kg. Při cenách realizovaných v našem experimentu by průměrná cena byla u křížence s CH o 638 Kč a u křížence s BM dokonce o 1450 Kč vyšší než u býka C skotu, což nejsou rozdílly zanedbatelné.

Tab.2

Ukazatel		Skupina		
		CH	C	BM
Průměrná realizovaná cena za 1 kg ž.hm.	Kč	37,0	35,9	38,4
Rozdíl (C=100 %)	%	+3,3	0	+7,0
Průměrná realizovaná cena za 1 kg JOT	Kč	62,6	61,9	62,9
Rozdíl (C=100 %)	%	+1,1	0	+1,6

příkazné. Výrazné rozdílly jsou však patrné v hmotnosti jatečně opracovaného těla a zvláště jatečné výtěžnosti, která byla s vysokou statistickou významností nejvyšší u skupiny BM. Porovnáním množství vnitřního loje (ledvinový, střevní, obžaludkový) a množství tuku oddělitelného z jatečné půlky byla potvrzena tendence k nižší tvorbě tuku u obou skupin kříženců.

Technologický rozbor nám umožnil jednak porovnat celkové množství masa, kostí a oddělitelného tuku, jednak jejich zastoupení v jatečných půlkách. Za důleži-

Závěry našeho experimentu se do značné míry shodují s výsledky pokusů prováděných v zahraničí, ze kterých vyplývá vhodnost využití plemene charolais a zejména belgické modrobílé k užitkovému křížení. Kromě výběru vhodného plemene by však chovatel neměl zapomenout i na výběr dobrého pleménka a dávat přednost bykům prověřeným na obtížnost porodů a masnou užitkovost svého potomstva.

Ing. Luděk Bartoň
VÚŽV v Praze - Uhřetěves

Tab. 1

Ukazatel		Skupina		
		CH	C	BM
Hmotnost před porážkou	kg	581,1	589,0	580,9
Hmotnost přepočtená (koef.1,8)	kg	617,8	614,6	639,2
Průměrný přírůstek ve výkrmu (hmot.por.)	kg	1,18	1,23	1,11
Hmotnost jatečně opracovaného těla	kg	343,4	341,5	355,0
Jatečná výtěžnost	%	59,1	58,0	61,1
Vnitřní lůj celkem	kg	17,2	20,0	17,4
Podíl z porážkové hmotnosti	%	2,96	3,38	2,99
Oddělitelný tuk	kg	2,0	2,5	1,9
Podíl z jatečné půlky	%	1,2	1,5	1,1
Maso I. jakosti	kg	69,0	66,9	73,7
Podíl z jatečné půlky	%	40,9	39,9	42,3
Maso II. jakosti	kg	68,9	68,6	69,6
Podíl z jatečné půlky	%	40,8	40,9	39,9
Maso celkem	kg	137,9	135,5	143,3
Podíl z jatečné půlky	%	81,7	80,8	82,2
Kostí + slachy	kg	28,6	29,1	28,9
Podíl z jatečné půlky	%	17,0	17,4	16,6